

VOLONTERSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

POTPORA VOLONTIRANJU

Društveni i povijesni kontekst

Volonterstvo u Republici Hrvatskoj ima dugu tradiciju, koja se može povezati s konceptom solidarnosti, iako je ono tijekom prijašnjih razdoblja bilo primjenjivano na načine koji su različiti u odnosu na današnje tumačenje volonterstva. Mnoga politička i društvena previranja u regiji, koja su sa sobom donijela niz nestabilnosti u svakodnevnom djelovanju lokalnog stanovništva utjecale su posljedično na visoku razinu ovisnosti o različitim oblicima pomoći, koja se davala/zaprimala kroz humanitarne i volonterske aktivnosti.

Službena definicija

Volonterstvo u Republici Hrvatskoj je definirano Zakonom o volonterstvu. Volontiranjem se, u smislu ovoga Zakona, smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.¹

Ključne informacije o Republici Hrvatskoj	
Glavni grad	Zagreb
Službeni jezik	Hrvatski
Oblik vladavine	Parlamentarna republika
Broj stanovnika	4.437.460 (2001.g.)
Valuta	Kuna (HRK)
Pozivni broj	+385

Ključni gospodarski pokazatelji	
BDP per capita	US\$11,271
Realni rast BDP u 2007.	6%
Stopa nezaposlenosti (pros. 2007.)	14.7%
Izvor:	Eurostat & International Labour Organization

Republika Hrvatska smještena je na području Jugoistočne Europe na raskrižju nekoliko geografskih regija: Mediteran, Središnja Europa i Balkan. Glavni grad je Zagreb. Republika Hrvatska graniči sa sljedećim zemljama: sjeverna granica – Slovenija i Mađarska; sjeveroistočna granica - Srbija; istočna granica – Bosna i Hercegovina; jugoistočna granica – Crna Gora. Granica južnih i zapadnih dijelova je Jadransko more. Republika Hrvatska ima status zemlje kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji, primila je pozivnicu za članstvo u NATO savezu u travnju 2008, te je postala nestalna članica Sigurnosnog vijeća Ujedinjenih Nacija za razdoblje 2008-2009.

Djelokrug i sastav

Republika Hrvatska nema službenih, sustavno prikupljenih podataka o razvoju volonterstva (uključujući broj volontera, pokazatelje o ekonomskoj vrijednosti volonterstva, i dr). Unatoč tome, hrvatske organizacije civilnog društva, s jedne strane, te određene međunarodne donatorske institucije s druge, uložile su individualne napore usmjerene ka razvoju i provedbi istraživačkih projekata na području volonterstva (učestalost volontiranja, vrste volonterskih aktivnosti i stav javnosti prema volonterstvu). Provedena istraživanja ukazuju na činjenicu da volonterstvo primarno ostaje u interesnoj sferi organizacija civilnog društva. Prema rezultatima istraživanja², građani koji su volontirali barem jednom u zadnjih 12 mjeseci su najčešće organizirali akcije i aktivnosti (39,3%), ili su pružali praktičnu pomoć (31,8%), savjet ili informaciju (27,1%), vodili određenu skupinu ili sudjelovali u određenim oblicima donošenja odluka (20,6%). Prema rezultatima istraživanja Udruge za razvoj civilnog društva SMART provedenih tijekom 2001. i 2006. Godine³, većina ispitanika je volontirala u okviru aktivnosti koje su provodile organizacije civilnog društva (45,4% u 2006. i 43% u 2001.). Aktivnosti u okviru kojih su ispitanici uglavnom sudjelovali (od 32,3% - 17%) su pripreme događanja te volontiranje u lokalnoj zajednici, školi/vrtiću te crkvi. Značajni odmaci u utvrđenim pokazateljima glede broja ljudi koji su volontirali (od 5% pa sve do 46%) prozlaže iz korištenja različitih definicija volonterstva i korištenja neusporedivih istraživačkih metoda. Većina ljudi koji volontiraju nalaze se u dobnoj skupini od 30 do 60 godina. Značajan je podatak da osobe starije dobi više sudjeluju u volonterskim aktivnostima u odnosu na mlade generacije, dok, s druge strane, nema veće razlike glede rodne pripadnosti osoba koje su volontirale.

Profil volontera

Trenutno nisu dostupni opći podaci glede razine obrazovanja, statusa na tržištu rada, financijskog statusa i dr. Uzimajući u obzir razinu obrazovanja volontera, visoko obrazovani ispitanici su češće volontirali u svojim lokalnim zajednicama u odnosu na osobe s nižom i srednjom razinom obrazovanja, dok su osobe s nižom razinom obrazovanja sudjelovale u više volonterskih akcija u školama/vrtićima u odnosu na osobe sa srednjom razinom obrazovanja. Učenici srednjih škola i zaposlene osobe su aktivnije sudjelovali u školama/vrtićima u odnosu na studente i umirovljene osobe.⁴

Motivacija volontera

Anketa iz 2000. Godine⁵ ukazala je na činjenicu da većina ispitanika vjeruje da je učinkovita organizacija volonterskih aktivnosti najvažniji motivacijski čimbenik za uključivanje u takve aktivnosti. Ostali visoko ocijenjeni motivacijski čimbenici su: osobno zadovoljstvo postignuto kroz volontiranje; rješavanje osobnih problema volontera; osiguravanje drugih preduvjeta na individualnoj razini kao što su: više slobodnog vremena, stabilni gospodarski uvjeti i bolja zdravstvena situacija. U istraživanju iz 2000. godine, osim učinkovitije organizacije volonterski aktivnosti, kao ostali motivacijski čimbenici istaknuti su: mogućnost pronalaženja zaposlenja kroz volonterske aktivnosti; konkretni rezultati volonterskog rada; više informacija o volontiranju i pokriveni troškovi.⁶

¹ Zakon o volonterstvu, (58 6.6.2007)

² Franc, R., Sakić, V., Stav javnosti prema nevladinim organizacijama, Academy for Education Development (AED), 2005.

³ Forčić, G. (2006.), Volonterstvo i razvoj zajednice-sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici. Udruga za razvoj civilnog društva SMART Id. at p.92

⁴ Ledić, J.: Volonterstvo u Hrvatskoj: searching for a Younger Generation's Motivation, in "Presentation of the Third Sector Studies CEE", 2000.

⁵ Academy for Educational Development, Volonterstvo u Republici Hrvatskoj: kako ga učiniti atraktivnim, 2000.

Pravni okvir

U svibnju 2007. godine, Sabor Republike Hrvatske usvojio je Zakon o volontiranju, prvi takav zakon u zemlji i regiji. Zakon definira odnose između volontera, organizatora volonterskih aktivnosti i krajnjih korisnika volonterskih aktivnosti s ciljem osiguravanja adekvatnog društvenog okruženja za razvoj volonterstva i prevenciju bilo koje zloupotrebe istog.⁷ Zakon također uređuje terminologiju, načela i uvjete volontiranja te relevantne ugovore, etički kodeks i certifikate. Osim toga, isti zakon predviđa raspoređivanje financijskih sredstava za rad Nacionalnog odbora za volonterstvo te za dodjelu godišnje nacionalne nagrade za volonterstvo.

Financiranje od strane Vlade RH, lokalne/regionalne uprave i samouprave

Općenito govoreći, podrška za razvoj volonterstva još uvijek nije dostatna kako na nacionalnoj, tako i na regionalnoj/lokalnoj razini. Unatoč napretku, poglavito nakon objavljivanja natječaja Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u travnju 2008. za sufinanciranje regionalnih volonterskih centara, osiguravanje strukturirane i redovne podrške ostaje jedan od većih izazova za razvoj volonterstva u Republici Hrvatskoj.

Sektorske strategije i dokumenti

- Zakon o volonterstvu
- Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine, uključujući i operativni plan za razdoblje 2006-2011 (dio ove strategije definira prioritete vezane uz razvoj volonterstva)
- Etički kodeks volontiranja

⁷ Horvat, M. Zakonsko uređenje volonterstva u Hrvatskoj, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i European Centre for Not-for-Profit Law, 2007, p.7

INFRASTRUKTURA ZA RAZVOJ VOLONTERSTVA

Regionalni volonterski centri

Četiri regionalna volonterska centra redovno djeluju na razvoju volonterstva u Republici Hrvatskoj. Volonterski centri su registrirani kao neprofitne/nevladne organizacije u okviru Zakona o udrugama. Osnovni cilj ovih centara je promicanje i razvoj volonterskih aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Hrvatska mreža volonterskih centara

Ovu neformalnu mrežu trenutno čine četiri regionalna volonterska centra. Mreža je osnovana s ciljem promocije volonterstva, povećanja vidljivosti volonterskih aktivnosti i razvoja volonterske infrastrukture. Rad mreže je prepoznat od svih ključnih dionika u Hrvatskoj.

Nacionalni odbor za razvoj volonterstva

Nacionalni odbor za razvoj volonterstva je tijelo Vlade RH čije aktivnosti su usmjerene ka promidžbi i razvoju volonterstva kao i izradi Etičkog kodeksa volonterstva.

Važni dionici za razvoj volonterstva na nacionalnoj razini

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
Ured za udruge Vlade RH
Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

PROMIDŽBA

- 4 nacionalne konferencije o volonterstvu
- Godišnje obilježavanje Međunarodnog dana volontera – kampanje na regionalnoj i nacionalnoj razini

PREPOZNAVANJE VAŽNOSTI

- Godišnja nagrada za volonterstvo na nacionalnoj razini (2001, 2007),
- Nagrada „Volonteri godine“ na regionalnoj razini (u Osječko-baranjskoj županiji od 2006. godine; u Primorsko-goranskoj županiji od 2007. godine),
- Nagrada „Volonteri godine“ na lokalnoj razini (u Splitu od 2000. godine)
- Volonterska knjižica

Ključni izazovi

- Jačanje volonterskih centara kao ključnih „stupova“ infrastrukture na području volonterstva
- Promicanje/razvoj volonterstva u školama
- Priznavanje volonterstva pri zapošljavanju i u formalnom obrazovanju
- Povećanje razine učestalosti volontiranja
- Uspostavljanje sustava prikupljanja informacija glede učestalosti volontiranja
- Uspostavljanje sustava za procjenu ekonomske vrijednosti volontiranja
- Povećanje razine volontiranja u javnim institucijama (u sektorima zdravstva i socijalne skrbi te u lokalnoj upravi i samoupravi)
- Uspostavljanje modela za provođenje sustavnih istraživanja na području volonterstva
- Promidžba korporativnog volontiranja

